

Societad Retorumantscha : Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun

Objekttyp: **Group**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **132 (2019)**

PDF erstellt am: **22.06.2024**

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Ein Dienst der *ETH-Bibliothek*
ETH Zürich, Rämistrasse 101, 8092 Zürich, Schweiz, www.library.ethz.ch

<http://www.e-periodica.ch>

**Societad Retorumantscha
Institut dal Dicziunari Rumantsch Grischun**

**Rapport dal charedactur per la perioda
dal 1. da schaner 2018 fin ils 31 da december 2018**

1. Redacziun e publicaziun DRG
 - 1.1. Stab da redacziun
 - 1.2. Redacziun
 - 1.3. Publicaziun
 - 1.4. Lavurs redacziunalas da preparaziun e da controlla
 - 1.4.1. Preparaziun da las stgatlats per la redacziun
 - 1.4.2. Controlla da citats
 - 1.4.3. Correcturas vicendaivlas dals manuscrits
 - 1.5. Impaginaziun dals fascichels
 - 1.6. Spediziun dals fascichels
 - 1.7. Abunents dal DRG (31-12-2014 – 31-12-2018)
2. Infrastructura
 - 2.1. Cartoteca maistra
 - 2.1.1. Excerpts per la cartoteca maistra (electronica)
 - 2.1.2. Register dals chavazzins e renviaments
 - 2.2. Biblioteca
 - 2.2.1. Biblioteca electronica
 - 2.2.2. Liar cudeschs
 - 2.3. Fototeca
 - 2.4. Dicziunari ed EED
 - 2.4.1. Apparats ed infrastruttura tecnica
 - 2.4.2. Programmaziun e support
 - 2.4.3. Project «Retrodigitalisaziun e publicaziun online dal Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG)»
3. Forzas auxiliaras
4. Publicaziuns (senza DRG), servetschs
 - 4.1. Annalas 131 (2018)
 - 4.1.1. Impaginaziun
 - 4.1.2. Spediziun ed administraziun
 - 4.1.3. Bibliografia
 - 4.1.4. Sustegns
 - 4.2. Bibliografia Vox Romanica
 - 4.3. Cumissiun da nomenclatura
 - 4.4. Curatorium Vox Romanica
 - 4.5. Curatori «Forschungsbibliothek Jakob Jud»
5. Relaziuns publicas
 - 5.1. Visitas
 - 5.2. Infurmaziuns
 - 5.3. Congress, colloquis, occurrenzas, represchentaziuns

-
- 5.4. Facebook
 - 5.5. Medias (radio e televisiun, gasettas, periodicas, internet)
 - 5.5.1. Preschentaziun da l'Institut dal DRG e da l'ovra DRG
 - 5.5.2. Publicaziuns sin la pagina d'internet Latabla
 - 5.5.3. Referat en il Chesin Manella a Schlarigna
 - 5.5.4. Exposiziun <reformaziun & translaziun> en la Biblioteca chantunala dal Grischun
 - 5.5.5. Publicaziun da l'ASSUS <Die altehrwürdige Sprache der Söldner und Bauern – Die Veredelung des Bündnerromanischen bei Joseph Planta (1744–1827)>
 - 5.5.6. Preschentaziun dals fascichels
 - 5.5.7. Purtret dal chauredactor dal DRG en il Bulletin ASSUS
 - 5.5.8. Contribuziun RTR <Mazzacula>
 - 5.5.9. Visita da studentas ladinhas da l'Universitad libra da Bulsaun
 - 5.5.10. Preschentaziun <DRG-online>
 - 5.6. Regals a la biblioteca
 - 5.7. Referats, publicaziuns
 6. Instanzas
 - 6.1. Academia svizra da scienzas umanas e socialas (ASSUS)
 - 6.2. Chantun Grischun
 - 6.3. Cumissiun filologica dal DRG

1. Redacziun e publicaziun DRG

1.1. Stab da redacziun

Il stab da redacziun ha cumpiglià l'onn 2018 indesch persunas en piazza permanenta: Carli Tomaschett, chauredatur 100%, Ursin Lutz, redatur 100%, Silvana Derungs, redactura 50%, Annetta Zini, redactura 80%, Michele Luigi Badilatti, redatur 100%, Juliana Tschuor, documentalista 70%, Violanta Spinas, documentalista 70% (fin ils 28 da favrer), Andri Casanova, documentalist 30% (davent dal 1. da favrer), Manfred Veraguth, documentalist 40% (davent dal 1. da favrer), Alexa Pelican, assistenta da redacziun 50%, e Brida Sac, assistenta da redacziun 50%.

En sia seduta dals 23 da mars 2018 ha la suprastanza da la Societad Retorumantscha – sin proposta da la Cumissiuin filologica – elegì l'assistenta scientifica Annetta Zini e l'assistent scientific Michele Luigi Badilatti sco redactura respectivamain sco redatur dal DRG davent dal 1. d'avrigl 2018. Annetta Zini e Michele Luigi Badilatti han absolvì lur temp d'introducziun e d'emprova en la redacziun dal DRG dal 1. d'october 2014 fin ils 30 da settember 2015. A partir dal 1. d'october 2015 han els lavurà en la redacziun dal DRG sco assistenta scientifica elegida respectivamain sco assistent scientific elegì.

La fin da favrer ha nossa documentalista Violanta Spinas bandunà noss institut per s'orientar da nov. Ella ha cumenzà ses pensum da documentalista en l'Institut dal DRG il 1. da december 2008. Enfin la fin da favrer 2018 ha ella lavurà en l'Institut dal DRG cun in pensum da 50%, 60%, 70% respectivamain 80%. En ses temp en l'Institut dal DRG ha Violanta Spinas preparà stgatlàs per la redacziun, tschertgà ed organisà illustraziuns per ils artitgels dal DRG, ordinà material da numns locals e dà numerus scleriments vers anora. Davent dal 1. da december 2008 fin ils 31 da december 2012 ha ella tgirà la Fototeca dal DRG ensemen cun la documentalista Nadia Caduff Anrig, davent dal 1. da schaner 2013 persula. Ensemen cun Nadia Caduff Anrig ha ella era fatg la schelta da las fotografias e scrit ils texts accompagnants per la publicaziun d'ina entira pagina cun fotografias da vitgs e cuntradas grischunas en l'ediziun dal venderdi da La Quotidiana durant l'entir onn da giubileum da la Societad Retorumantscha 2010 (125 onns Societad Retorumantscha 1885–2010). A questas fotografias e legendas han ellas agiuntà anc bleras autras per la publicaziun da la DVD «Da Tschlin a Tschamut» l'onn 2011. Ensemen cun Nadia Caduff Anrig ha Violanta Spinas era redigì il cudesch «Die Fototeca dal Dicziunari Rumantsch Grischun. Von der Archivschachtel zur digitalen Fototeca», publitgà da l'Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS) l'onn 2013 sco tom VI en sia retscha «Sprachen und Kulturen». L'onn 2013 ha Violanta Spinas er elavurà, ensemen cun la redactura Silvana Derungs, il concept per l'exposiziun «Truvaglias e travaglias». Fotografien aus zwei Jahrhunderten en la Biblioteca chantunala dal Grischun a Cuira. Per la publicaziun «Filistuccas e fafanoias da temp vegl» (Romanica Rætica 21; 2013) ha ella transcrit ils texts surmirans, plinavant ha ella illustrà il cudesch. Nus engraziain a Violanta Spinas per sia lavur engaschada durant plirs onns en l'Institut dal DRG e la giavischain tut il bun per il futur.

Sco successurs da Violanta Spinas ha la suprastanza da la Societad Retoruman-tscha elegì Andri Casanova da Vrin e Manfred Veraguth da Vuorz. Ils dus novs documentalists han entschet lur lavur a l'Institut dal DRG il 1. da favrer.

1.2. Redacziun

Stgatl	Chavazzins	Red.
369f	MINZA I – MIRAQUEL	(Ba.)
370e	MISAROGN I – MISERGIA	(Lz.)
371c	MISLA I – MISSIUN	(To.)
372b	MITGIERTATSCH – MIXTURA	(Zi.)
373b	MIED I, MOC II – MOD	(De.)
374.1a	MOGN I – MOIRETTA	(Ba.)

1.3. Publicaziun

Il matg avain nus publitgà il fascichel dubel 188/189 cun ils chavazzins *meter I – Michel*. Els occupan las paginas 513–640 dal tom 14. Guarda er alinea 5.5.6.

1.4. Lavurs redacziunalas da preparaziun e da controlla

1.4.1. Preparaziun da las stgatl per la redacziun

Jelscha Planta ha preparà entiramain la stgatla 393 e per part la stgatla 395, Angelica Blumenthal entiramain la stgatla 394, quai senza cumpletar il material dal questunari Melcher/Pult. Guarda er alinea 3.

1.4.2. Controlla da citats

Alexa Pelican ha controllà ils ms. *mied I* (De. 366c) e *minz I – miraquel* (Ba. 369e), impundend 25 uras per questa lavur.

1.4.3. Correcturas vicendaivlas dals manuscrits

Per questas correcturas han impundì il charedactur 292 uras, Ursin Lutz 86 uras, Silvana Derungs 16 uras, Annetta Zini 84 uras e Michele Luigi Badilatti 32 uras.

1.5. Impaginaziun dals fascichels

L'impaginaziun e la formataziun dal fascichel dubel 188/189 (paginas 513–640 dal tom 14) ha fatg Alexa Pelican en il temp da 103 uras da lavur.

1.6. Spediziun dals fascichels

La spediziun dal fascichel dubel 188/189 sco era la controlla dals pajaments è vegnidas fatgas da nossas assistentas da redacziun.

1.7. Abunents dal DRG (31-12-2014 – 31-12-2018)

onn	numer da l'ultim fascichel	fascichels cun quint		toms cun quint	abunaments gratuits		total abunents
		Svizra	exteriur		barat	gratuit	
2014	180/181	345	121	21	11	54	552
2015	182/183	331	120	21	11	58	541
2016	184/185	325	115	20	11	63	534
2017	186/187	318	113	20	11	55	517
2018	188/189	316	102	20	11	61	510

2. Infrastructura

2.1. Cartoteca maistra

2.1.1. Excerpt per la cartoteca maistra (electronica)

Nus avain fatg 17'555 excerpts da las suandantas ovras: CAPEDE, Veta (456 cedels), OSL. 2569 (207 cedels), PEER, Viadi (290 cedels), ABC todasg (130 cedels), ANDRY, Roba (1'041 cedels), CANDINAS, Giats (1'831 cedels), FRY, Sulegl (1'093 cedels), FRY, Matta (1'350 cedels), PUORGER, Schilana (5'614 cedels), HENDRY, Pultengia (421 cedels), excerpts occasionals or da LQ. 2018 ed autras periodicas (5'122 cedels). Il dumber total d'excerpts electronics importa 243'457 endataziuns.

2.1.2. Register dals chavazzins e renviaments

L'assistenta da redacziun Alexa Pelican ha impundì 46 uras per actualisar il register ch'è creschì quest onn per 2'223 sin 189'319 endataziuns.

2.2. Biblioteca

2.2.1. Biblioteca electronica

Il catalog electronic da nossa biblioteca è creschì quest onn per 2'513 titels, da 43'671 sin 46'184, quel da las scursanidas da litteratura per 173 titels, da 3'831 sin 4'004 e quel da las materias per 2'492 endataziuns, da 25'988 sin 28'480.

2.2.2. Liar cudeschs

Chalenders, periodicas e collecziuns vegnan liads regularmain. Mintg'onni fai era da basegn da liar e reparar cudeschs che nus duvrain fitg savens e che crodan or da las cuvertas.

2.2.3. Regals a la biblioteca

Guarda alineia 5.6.

2.3. Fototeca

Quest onn avain nus integrà mo singulas fotografias en nossa fototeca. Actualmain cuntegna la fototeca 30'559 endataziuns. Nus avain dà la prioritad a la nova digitalisaziun da la collecziun Widmer ed ad in'emprima inventarisaziun areguard la revisiun da la fototeca.

2.4. Dicziunari ed EED

2.4.1. Apparats ed infrastruttura tecnica

En il fratemp ha nossa infrastruttura electronica cuntanschì ina qualidad ed ina stabilitad che na pretendan strusch pli intervenziuns da nossa vart. Quest onn avain nus modernisà ina staziun da lavur cun in nov computer e remplazzà in stampader che aveva cuntanschì ina vegliadetgna considerabla. Per che nossas numerusas bancas da datas funcziunian vinavant, avain nus stuì cumprar la versiun actuala dal program FileMaker Pro.

2.4.2. Programmaziun e support

Per meglieraments punctuals da noss programs sviluppads da la fatschenta edp-services ag a Kriens avain nus fatg in abunament da support tar quella fatschenta.

2.4.3. Project «Retrodigitalisaziun e publicaziun online dal Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG)»

Quest onn avain nus terminà noss project «Retrodigitalisaziun e publicaziun online dal Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG)», in project che nus avain realisà en trais etappas ils onns 2015–2018. Nus avain terminà noss project cun la preschentaziun «DRG-online» ils 7 da december en l'auditori da la Banca Chantunala a Cuira. Quest mument istoric per la Societad Retorumantscha (SRR) e l'Institut dal DRG avain nus festivà cun allocuziuns (dr. Cristian Collenberg, president SRR; dr. Carli Tomaschett, charedatur dal DRG; dr. Ursin Lutz, redatur e manader dal project; Rolf Stegemann, manader svilup edp-services ag, Kriens), produziuns musicalas (WEEKLY Jazz Hausband, Clau Maissen, saxofon, Dominik Eberle, ghitarra, Lucas Schwarz, bass, Rolf Caflisch, batteria), salids da l'Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS) e da la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'ASSUS (dr. Manuela Cimeli, dal chantun Grischun (Barbara Gabrielli, manadra da l'Uffizi da cultura dal Grischun) e da l'Universitad libra da Bilsaun (dr. Giovanni Mischi) ed ina contribuziun da tempra umoristica dal vicepresidente da la SRR Chasper Pult. Plinavant ha gi lieu a chaschun da nossa occurrenza la premiera dal film «Made in China – la digitalisaziun dal Dicziunari Rumantsch Grischun» da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR), in film realisà da Bertilla Gioiosi. Radund 80 giasts da cultura e politica èn stads preschents a nossa occurrenza. Guarda er alineas 5.5.1. Preschentaziun da l'Institut dal DRG e da l'ovra DRG e 5.5.10. Preschentaziun «DRG-online».

Per la III. etappa dal project «Retrodigitalisaziun e publicaziun online dal Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG)» ha la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS) concedì – ultra da l'import già concedì da 48'955.– francs (brev dals 20 d'october 2016) – in credit supplementar da 29'667.– francs (brev dals 18 da settember 2018) per realisar diferentas optimaziuns dal project. Nus engraziain zunt fitg a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals per sia bainvulientscha e per quest grond sustegn che ha pussibilità a l'Institut dal DRG da realisar tenor plan ed a moda optimala il project impurtant da metter online il DRG.

3. Forzas auxiliaras

Andri Casanova ha lavurà tar nus dus dis per emna il mais da schaner. El ha nudà en il carnet OSL. 2545 (Fussballchampions. «Jetzt dribbelt der schon wieder!» da M. HELG) la concordanza da las paginas cun la translaziun rumantscha OSL. 2569 (Campiuns da ballapei. «Uss dribla el puspei!» da L. TUOR). Plinavant ha el fatg lavurs da revisiun vid la fototeca.

Leo Tuor ha lavurà tar nus dus dis per emna ils mais da schaner, favrer e november, in di e mez per emna ils mais da mars, avrigl, matg, zercladur, avust ed october ed in di per emna ils mais da fanadur, settember e december. El ha ordinà material da la biblioteca e da differents relaschs.

Angelica Blumenthal ha lavurà tar nus dals 3 da settember fin ils 14 da december. Ella ha excerpà al computer ils cudeschs FRY, Matta, DEPEDER, Pledari, HENDRY, Pultengia, THÖNY, Surmeir, Voc. da Sched 2, PEER, Corradi, HENDRY, Saracens e HENDRY, Lautget. Plinavant ha ella deponì en la cartoteca maistra cartas da chavazzins e renviaments, excerpts occasionals e per part quels dals cudeschs CANDINAS, Giats, ANDRY, Roba e FRY, Sulegl. Ella ha er attribuì als excerpts dal cudesch PUORGER, Schilana ed a numerus ulteriurs excerpts occasionals ils chavazzins per deponer ils excerpts en la cartoteca maistra. Ultra da quai ha ella nudà en il cudesch BERTHER, Messa la concordanza da las paginas cun l'original tudestg ed en il cudesch CANDINAS, Famiglia la concordanza da las paginas cun la versiun tudestga en il medem cudesch. Ella ha era fatg lavurs preparatoricas per metter il DRG online. Plinavant ha ella preparà stgatlàs per la redacziun. Guarda er alinea 1.4.1.

Jelscha Planta ha lavurà tar nus dals 17 fin ils 25 da settember e silsunter dus dis per emna fin ils 19 d'october e puspè davent dals 5 da november fin ils 11 da december. Ella ha preparà stgatlàs per la redacziun. Plinavant ha ella deponì en la cartoteca maistra cartas da chavazzins e renviaments, excerpts occasionals e per part quels dals cudeschs FRY, Sulegl, FRY, Matta, PUORGER, Schilana e HENDRY, Pultengia. Guarda er alinea 1.4.1.

4. Publicaziuns (senza DRG), servetschs

4.1. Annalas 131 (2018)

4.1.1. Impaginaziun

Brida Sac ha impaginà las 222 paginas, impundend per quai 148 uras.

4.1.2. Spediziun ed administraziun

Las Annalas 131 avain nus tramess a las abunentas ed als abunents la fin d'october. La spediziun e la controlla dals pajaments han fatg nossas assistentas da redacziun.

4.1.3. Bibliografia

Juliana Tschuor ha cumpilà la bibliografia rumantscha per las Annalas 131 (2018) cun sustegn dad Annetta Zini.

4.1.4. Sustegns

La partiziun Promoziun da la cultura dal Grischun ha sustegnì l'ediziun da las Annalas 131 cun ina contribuziun da 12'000.– francs, la Lia Rumantscha ha contribuì in import da 7'000.– francs e l'Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS) in import da 10'000.– francs. A tuttas trais donaturas engraziain nus grondamain per lur impurtantas contribuziuns per pudair publitgar las Annalas.

4.2. Bibliografia Vox Romanica

Juliana Tschuor ha cumpilà la bibliografia rumantscha per la Vox Romanica 77 (2018) cun sustegn dad Annetta Zini.

4.3. Cumissiun da nomenclatura

Carli Tomaschett, Annetta Zini e Michele Luigi Badilatti èn commembers da la Cumissiun da nomenclatura dal chantun Grischun. Els èn stads occupads 51 ½ uras cun lavurs da controlla vi da glistas da nums locals. Plinavant èn tuts trais sa participads a la seduta da la cumissiun (president: Armin Oswald) dals 13 da december 2018.

4.4. Curatorium Vox Romanica

L'Institut dal DRG è ex officio commember da questa instituziun. Sco cassier ha Carli Tomaschett impundì 39 uras per lavurs administrativas, contabilitad e pajaments.

4.5. Curatori «Forschungsbibliothek Jakob Jud»

Tenor il document da fundaziun da la «Forschungsbibliothek Jakob Jud» dals 12 d'avust 1952 è l'Institut dal DRG commember dal curatori da questa instituziun. Il charedatur Carli Tomaschett ha represchentà l'Institut dal DRG a la radunanza dal curatori dals 4 da fanadur a Turitg.

5. Relaziuns publicas

5.1. Visitas

En il decurs da quest onn han 118 persunas visità noss institut per prender in-vista da sia ritga documentaziun e da nossa lavur.

Ils 14 da favrer ha Michele Luigi Badilatti retschet en noss institut 30 participantas e participants dal seminari da kickoff 2018 da la YEN (Youth of European Nationalities), organisà da la GiuRu (Giuventetgna Rumantscha) a Trin.

Ils 5 da mars han otg scolaras e scolars da la classa 6Gc da la Scola chantunala grischuna visità l'Institut dal DRG cun lur scolast da rumantsch Corsin Caglia. Silvana Derungs ha fatg la guida.

Ils 19 d'avrigl ha Michele Luigi Badilatti preschentà noss institut e nossa lavur ad Evelyne Badilatti-Kron e Gianni Secchi.

Ils 2 d'october han 21 scolaras e scolars da la classa 4Gi da la Scola chantunala grischuna visità l'Institut dal DRG cun ils magisters Lothar Griethe ed Ursula Pescia, quai en il rom da l'emna da project «Grischun triling». Annetta Zini e Silvana Derungs han fatg las guidas.

Ils 27 d'october han otg persunas dal cussegl da la vischnanca burgaisa da la citad da Son Gagl, per part accompagnadas da lur partenaris respectivamain partenarias (total 14 persunas), fatg ina visita a l'Institut dal DRG. Michele Luigi Badilatti ha preschentà noss institut e nossa lavur.

Ils 13 da november han 17 studentas e students da la partiziun rumantscha da l'emprim onn da studi (scolaziun per scola primara) da la Scola auta da pedagogia dal Grischun visità noss institut cun lur docenta Esther Krättli. Annetta Zini ha fatg la guida.

Ils 13 da november ha Carli Tomaschett preschentà noss institut e nossa lavur a 17 studentas ladinhas da l'Universitad libra da Balsaun, accompagnadas da prof. dr. Paul Videsott, dr. Giovanni Mischì e las docentas Nadia Chiocchetti, Donatella Dellagiacomà e Jasmine Annette Dorigo. Guarda er alineà 5.5.9.

5.2. Infurmaziuns

Nus avain dà infurmaziuns a bucca ed en scrit a 94 persunas, impundend per quai 80 uras.

5.3. Congress, colloquis, occurrenz, represchentaziuns

Ils 28 da mars è il charedatur Carli Tomaschett stà preschent a l'act final «Festival Champions of Languages and Minorities», organisà da la Scola chantunala grischuna a Cuira. L'act final ha terminà il project europeic «Champions of Languages and Minorities», en il qual la classa bilingua 6Gc da la Scola chantunala grischuna ha gì la chaschun da scuvrir las realitads da tschintg autras minoritads linguisticas da l'Europa e da confruntar quellas cun l'atgna situaziun.

Ils 4 da matg è il charedatur Carli Tomaschett stà preschent a la festa d'inauguraziun dal nov bajetg a la Scola chantunala Plessur a Cuira.

Ils 17 da matg ha gì lieu a Glion la vernissascha dal nov roman da Leontina Lergier-Caviezel cun il titel «Davos ils mugrins». Nossa redactura Silvana Derungs ha moderà l'occurrenza.

Ils 25 da matg èn nossa redactura Silvana Derungs, noss redatur Michele Luigi Badilatti ed il president da la Societad Retorumantscha (SRR) Cristian Collenberg sa participads al Colloqui rumantsch «Poesia e chanzun rumantscha – relaziuns ed influenzas vicendaivlas» a l'Universitad da Friburg.

Il 1. da zercladur ha Carli Tomaschett represchentà l'Institut dal DRG a la radunanza annuala da l'Academia Rætica a Cuira.

Ils 4 da zercladur èn il charedatur Carli Tomaschett, noss documentalists Andri Casanova e Manfred Veraguth ed il president da la Societad Retorumantscha (SRR) Cristian Collenberg sa participads al «Discuors da luvratori», organisà da la Baselia evangelica refurmada dal Grischun, da la Fundaziun Anton Cado-nau e da l'Universitad da Turitg a Cuira. L'occurrenza ha gì sco tema la lavur, las sfidas ed ils problems da translatar texts biblics. Plinavant ha ella cumpiglià in'undraziun da Martin Fontana ch'è vegnì nomnà dr. h.c. da l'Universitad da Turitg sco reconuschienscha per ses engaschi durant passa 50 onns per ina translaziun da la bibla linguisticamain actuala e scientificamain exacta or dal

text original en sursilvan. La discussiun da l'occurrenza è vegnida moderada da noss documentalist Manfred Veraguth.

Ils 7 da zercladur èn il charedactur Carli Tomaschett e nossa redactura Silvana Derungs stads preschents al <wissenschaftscafé graubünden> cun il tema <Bündner Sprachen und Identität unter dem Einfluss der Mobilität>, organisà da l'Academia Rætica e da la Graduate School Graubünden a Cuira.

Ils 21 da fanadur ha noss redactur Michele Luigi Badilatti represchentà l'Institut dal DRG a la vernissascha da l'exposiziun <Ragischs vitalas – Kultur auf Papier> ed a la Festa da giubileum 75 ans Fundaziun de Planta (1943–2018) en la Chesa Planta a Samedan.

Ils 6 e 7 da settember èn Carli Tomaschett, Ursin Lutz, Annetta Zini e Michele Luigi Badilatti sa participads a l'entupada da las redacturas e dals redactors dals quatter vocabularis naziunals, organisada da la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS) a Turitg. L'inscunter ha dà la pussaivladad a las commembras ed als commembers da las singulas redacziuns d'emprender d'enconuscher in l'auter, da tgirar contacts, da barattar ideas ed experientschas e da survegnir impuls per l'atgna lavur. Plinavant ha l'inscunter era mussà vias pussaivlas per schliar tscherts problems che sa dattan en connex cun la redacziun dals vocabularis naziunals.

Ils 30 da settember è noss redactur Michele Luigi Badilatti sa participà a la discussiun da podium <Tschintg romanistAs e lur figura feminina preferida>, moderada da Rico F. Valär, a chaschun da <Machöas. LitteraturA Nairs – In festival per litteratura rumantscha mit zweisprachigen Programmpunkten> a Scuol.

Ils 2 da november èn noss redactur Ursin Lutz e noss dus documentalists Andri Casanova e Manfred Veraguth sa participads a la dieta <Geisteswissenschaftliche Forschungsplattformen in der Schweiz im Kontext von Open und FAIR Data>, organisada da l'Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS) a Berna.

Dals 2 fin ils 4 da november han gi lieu a Domat ils 28avels Dis da litteratura. Nossa redactura Silvana Derungs e noss redactur Michele Luigi Badilatti èn stads preschents per part.

Ils 6 da november han il president da la Societad Retorumantscha (SRR) Cristian Collenberg e noss documentalist Manfred Veraguth dilucidà l'istorgia da la Romania, fundada 1896, e da la Renania, fundada 1921, en in'occurrenza cun il titel <Sils fastitgs dallas petgas romontschas>, organisada da la vischnanca d'Ilanz/Glion e da la Surselva Romontscha a Glion.

5.4. Facebook

Dapi otg onns ha l'Institut dal DRG ina pagina da fans sin facebook. Ursin Lutz, Silvana Derungs ed Annetta Zini preschentan dapi il cumenzament dal 2012 regularmain trovaglias dal DRG; en successiun libra mussan els cedels d'excerpts, maletgs, fotografias e plets cun commentaris. La plattafurma permetta al DRG da cuntanscher in nov public e da render attent ad arranschaments e publicaziuns. Enfin la fin da l'onn aveva il DRG 700 fans sin facebook.

5.5. Medias (radio e televisiun, gasettas, periodicas, internet)

5.5.1. Preschentaziun da l'Institut dal DRG e da l'ovra DRG

En il supplement «Bildung und Weiterbildung», agiuntà a las gasettas «Südostschweiz» e «Bündner Tagblatt» dals 8 da mars 2018 respectivamain dals 25 d'october 2018, è l'Institut dal DRG vegnì preschentà curtamain sin las paginas 18 e 23 respectivamain 18 e 25.

En l'emissiun da radio «Actualitad da mezdi» da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) dals 7 da december 2018 è vegnidas emessas duas contribuziuns cun ils titels «Il Dicziunari Rumantsch Grischun DRG – senn e finamira» e «Digitalisar il DRG – però en la China». Plinavant è vegnida emessa ina contribuziun davart la digitalisaziun dal Dicziunari Rumantsch Grischun il medem di en l'emissiun da televisiun «Telesguard» da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) ed en l'emissiun principala da la «Tagesschau» da Schweizer Radio und Fernsehen (SRF).

Sin la pagina d'internet www.blick.ch è cumparida ils 9 da december 2018 ina contribuziun cun il titel «In Rekordtempo! Chinesen haben romanisches Wörterbuch digitalisiert». Il medem di ha Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) emess il film cun il titel «Made in China – la digitalisaziun dal Dicziunari Rumantsch Grischun», in film realisà da Bertilla Giossi.

Ils 10 da december è cumparida sin la pagina d'internet www.watson.ch ina contribuziun cun il titel «Diese Chinesen schreiben Rätoromanisch» e sin la pagina d'internet www.sagw.ch ina contribuziun cun il titel «Das Dicziunari Rumantsch Grischun ist online».

In artitgel cun il titel «Pervia dal rumantsch fin en China» è cumparì en la gasetta da chasa da Radiotelevisiun Svizra Rumantscha (RTR) Accents 2018, nr. 4, 18.

En la gasetta La Usc di Ladins 2018, 49 è cumparì sin las paginas 1.5 e 2.1–3 in artitgel cun il titel «Na 'pera milliara' davart l'ovra DRG e la digitalisaziun da quella».

En l'emissiun da radio «Gli altri» da Radiotelevisione Svizzera (RSI) dals 15 da december 2018 ha il vicepresident da la Societad Retorumantscha Chasper Pult rapportà davart la digitalisaziun dal Dicziunari Rumantsch Grischun.

En las emissiuns da radio da Radiotelevisione Svizzera (RSI) «Grigioni sera» dals 17 da december 2018 e «Radiogiornale» dals 18 da december 2018 è mintgamai vegnida emessa ina contribuziun davart la digitalisaziun dal Dicziunari Rumantsch Grischun.

Davart experientschas cun il DRG-online ha Tresa Deplazes rapportà en in artitgel en LQ, 2018, 247, 2.1–5 cun il titel «Il temps da far tustgets ed ils receipts persuerter el DRG».

In artitgel cun il titel «Rätoromanisches Wörterbuch ist online» è cumparì en la Newsletter mensila electronica (ediziun december 2018, pag. 1s.) da l'Academia svizra da ciencias umanas e socialas.

Ina curta contribuziun cun il titel «DRG-online Made in China» è cumparida en LQ, 2018, 251, Revista 2018, 34.2. Guarda er alineas 2.4.3. Project «Retrodigitalisaziun e publicaziun online dal Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG)» e 5.5.10. Preschentaziun «DRG-online».

5.5.2. Publicaziuns sin la pagina d'internet Latabla

Sin la pagina d'internet latabla.ch ha nossa redactura Silvana Derungs publictà ils suandants texts: <5 bellas chauras> (10 da schaner); <5 giadas fitg fraid> (14 da favrer); <5 bels ovs (da Pasca)> (21 da mars); <5 giadas pur'amur> (18 d'avrigl); <5 bellas dunnas> (16 da matg); <5 bels umens> (14 da zercladur); <5 feghers Franzos> (18 da fanadur); <5 bels pajais> (15 d'avust); <5 chauns> (19 da settember); <5 giadas mai pli mai> (17 d'october); <5 stgalims da stgiraglia> (21 da november); <5 giadas bavi avunda> (19 da december).

5.5.3. Referat en il Chesin Manella a Schlarigna

Davart il referat da noss redactur Michele Luigi Badilatti ils 3 da favrer en il Chesin Manella a Schlarigna èsi vegnì rapportà en: LQ, 2018, 21, 1.1–2 (<Referat davart Joseph Planta>) e 9.1–5 (<La paschiun pel prüm retoromanist>); Engadiner Post 2018, 13, 6.1–5 (<La paschiun pel prüm retoromanist>); Engadiner Post 2018, 16, 6.3–5 (<Prüm propagandist dal rumauntsch>).

5.5.4. Exposiziun <refurmaziun & translaziun> en la Biblioteca chantunala dal Grischun

Cun il titel <Reformaziun & translaziun> è cumparida en LQ, 2018, 22, 2.1–5 ina contribuziun davart l'exposiziun <refurmaziun & translaziun> en la Biblioteca chantunala dal Grischun (ils 6 da november 2017 fin ils 28 da favrer 2018; guarda er il rapport annual 2017).

5.5.5. Publicaziun da l'ASSUS <Die altehrwürdige Sprache der Söldner und Bauern – Die Veredelung des Bündnerromanischen bei Joseph Planta (1744–1827)>

La publicaziun da l'Academia svizra da scienzas umanas e socialas (ASSUS) dal november 2017 (guarda er il rapport annual 2017) cun il titel <Die altehrwürdige Sprache der Söldner und Bauern – Die Veredelung des Bündnerromanischen bei Joseph Planta (1744–1827)>, in tractat or da la plima da noss redactur Michele Luigi Badilatti, è vegnida preschentada curtamain en il Bulletin ASSUS 1/2018, 77 (<Die altehrwürdige Sprache der Söldner und Bauern – Die Veredelung des Bündnerromanischen bei Joseph Planta (1744–1827)>).

5.5.6. Preschentaziun dals fascichels

Il fascichel dubel 188/189 è vegnì preschentà da Jano Felice Pajarola en BT, 2018, 114 sin las paginas 1.1 e 9.1–3 cun ils titels <'M' wie 'mezcha' und mehr> respectivamain <Halbaffen, Katzenmiau und Schweineseelen>, plinavant en SO, 2018, 114, 9.1–3 cun il medem titel, e dad Uorschla Natalia Caprez Brülhart en LQ, 2018, 109, 11.1–5 cun il titel <Horca la micha! Mincals miauan, miaulan, maulan, miulan a mezza stà a mezzanot>.

5.5.7. Purtret dal chauredactur dal DRG en il Bulletin ASSUS

En il Bulletin ASSUS 3/2018, 16–21 è cumparì in purtret dal chauredactur dal DRG Carli Tomaschett cun il titel <Der linguistische Detektiv vom Dicziunari Rumantsch Grischun>.

5.5.8. Contribuziun RTR <Mazzacula>

En il rom da la seria da curtas contribuziuns filmicas <Nouvo RTR> è cumparì ils 30 d'october sin la pagina d'internet www.rtr.ch da Radiotelevision Svizra Rumantscha (RTR) il film curt cun il titel <Mazzacula>, in film che sa referescha fermamain a l'artitgel dal DRG mazza I (13, 718ss.).

5.5.9. Visita da studentas ladinhas da l'Universitad libra da Balsaun

Davart la visita da studentas ladinhas da l'Universitad libra da Balsaun, accompagnadas da prof. dr. Paul Videsott, dr. Giovanni Mischì e trais docentas, en l'Institut dal DRG èn cumparids dus curts rapports en las gasettas *La Usc di Ladins* 2018, 46, 1.2–4 e 3.1–5 (<Lian ladin sura confin>) e *Dolomiten* dals 27 da november 2018, pag. 22.1–5 (<Hinter der Grenze viel Vertrautes>).

5.5.10. Preschentaziun <DRG-online>

Davart nossa occurrenza Preschentaziun <DRG-online> dals 7 da december 2018 a Cuira han las medias rapportà sco suonda: *Südosstschweiz am Wochenende* 2018, 287, 5.1–4 e *Bündner Tagblatt am Wochenende* 2018, 287, 5.1–4 (<Romanischer Wortschatz für alle>); *LQ*, 2018, 240, 1.4–6 (<DRG-online Made in China>) e 2.1–5 (<DRG-online – in pass impurtant ed innovativ>); *La Usc di Ladins* 2018, 49, 1.2–4 e 2.1–3 (<Vivat, crescat, floreat>). Ina contribuziun cun il titel <Il Dicziunari Rumantsch Grischun è online> è vegnida emessa en l'emissiun da radio <Actualitad da la bunura> da Radiotelevision Svizra Rumantscha (RTR) dals 8 da december 2018.

5.6. Regals a la biblioteca

Nus retschavain mintg'onn ina gronda quantiad da cudeschs, brochuras, artitgels (separats) euv., surtut dad instituziuns e donaturs privats. Quest material integrain nus sa chapescha en nossa biblioteca, sch'i na sa tracta betg da dublettas e tripletas. Quellas dain nus vinavant a studentas e students u ad autras persunas interessadas u las barattain per titels che ans mancan. Quest onn avain nus retschet var 200 exemplars. Sco gia ils onns passads avain nus pudì ans servir da cudeschs e brochuras da la Biblioteca chantunala. Ils meds d'instrucziun rumantschs metta l'Uffizi per la scola populara ed il sport a disposiziun a noss institut. Donaziuns pli grondas han fatg Michele Luigi Badilatti, Christian Joos e Christoph Berger.

5.7. Referats, publicaziuns

Carli Tomaschett:

- *Das Institut dal DRG und sein Hauptwerk, das nationale Wörterbuch des Rätoromanischen – eine Schatzkammer der rätoromanischen Sprache und der alpinen Kultur*. Referat per il Lions Club Surselva ils 10 da settember a Glion.

Ursin Lutz:

- *Eine (digitale) Schatzkammer der bündnerromanischen Sprache und Kultur: Das Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG) ist auf dem besten Weg zur Online-Publikation*. – En: *Korpus im Text 6* (2018). *Berichte aus der digitalen Geolinguistik*. Akten der

ersten Arbeitstagung des DFG-Langfristvorhabens VerbaAlpina und seiner Kooperationspartner am 20./21.6.2016 (<http://www.kit.gwi.uni-muenchen.de/?p=4498&v=1>).

Silvana Derungs:

- *A spass cun marighels da nibels. Ei catscha dis / Der Tag bricht an dad Arnold Spescha.* – En: Litteratura 36 (2017), 138–139.
- *«Sind Bücher bleibend?»*. Andri Peer, Prosa 1945–1985. – En: Litteratura 36 (2017), 140–141.
- *Quels da Val ed ils Tschónscheris – differenzas e comunabladads da glied e lungatg.* Referat a chaschun da la sairada culturala (barat cultural tranter Rumantschs e Gualsers) cun il titel «Magari – ein nos pézs era ils vos / Magaari – sind ünschi Hoorä ou euwi», organisada da la Pro Suraua ils 9 d’october a Surcasti.
- *Tge far, sch’ins pudess cumenzar anc ina giada?* – En: LQ, 2018, 247, 2.1–5.

Michele Luigi Badilatti:

- *Il linguach venerabel dals mercenaris e dals purs. La sublimaziun dal rumauntsch tres Joseph Planta (1744–1827).* Referat ils 3 da favrer en il Chesin Manella a Schlarigna, organisà da l’Uniun dals Grischs.
- *Gion Casper Collenbergs «Viadi en l’Isla de Fronscha» (1766) – Ausblick auf ein Dissertationsprojekt.* – En: Ladinia 41 (2017), 39–52.
- *Joseph Planta (1744–1827) e la perscrutaziun dal rumauntsch.* Referat en il rom da las Eivnas da lingua e cultura da la Fundaziun de Planta ils 17 da fanadur a Samedan.
- *Neue Open-Access-Publikation. Die altehrwürdige Sprache der Söldner und Bauern – Die Veredelung des Bündnerromanischen bei Joseph Planta.* – En: Babylonia 2/2018, 87.
- *Vn auisamaint agli lettur (1558) da Gian Giachem Bifrun.* – En: Annalas 131 (2018), 103–111.
- *Gion Casper Collenberg e ses «Viadi en l’Isla de Fronscha» (1765/66).* Referat ils 20 da november a l’Universitad da Turitg en il rom da la prelecziun da prof. dr. Rico F. Valär cun il titel «Introducziun a l’istorgia da la litteratura rumantscha».

Manfred Veraguth:

- *150 onns Spital regiunal Surselva. Vom privaten Hospitale zur Regionalspital Surselva AG.* Ilanz 2018.
- *Da «punchiadurs» e dil «podestà de’ matti». Fuormas scenicas tscheivrilas ella Republica dallas Treis Ligias.* Referat a chaschun da la radunanza annuala da la Societad Retorumantscha ils 8 da zercladur a Cuira.

6. Instanzas

6.1. Academia svizra da ciencias umanas e socialas (ASSUS)

Per l’onn 2018 ha la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l’ASSUS concedì al project da perscrutaziun «Dicziunari Rumantsch Grischun» l’entira summa dumandada dad 1'082'495.– francs (brev dals 6 da november 2017). Nus essan

fitg engraziavels a l'ASSUS ed a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals per lur bainvulientscha e lur grond sustegn.

Plinavant ha la cumissiun concedì la summa da 60'404.– francs per licenzas e per ils custs da manaschi regulars chaschunads da l'elavuraziun electronica da datas (EED) en l'Institut dal DRG (brev dals 6 da november 2017). Quests custs resultan onn per onn suenter avair terminà il project «Digitales Wörtermuseum» (2010–2013). Nus engraziain zunt fitg a la Cumissiun per ils vocabularis naziunals per quest import dad immensa impurtanza per pudair lavurar en l'Institut dal DRG cun in'infrastructura tecnica professionala che funcziuna senza incaps e garanteschas la lavur da perscrutaziun sin basa tecnica era per il futur.

La cumissiun ha era concedì la summa da 3'000.– francs per praticums en l'Institut dal DRG. Quels praticums gidan a far la punt per la recrutaziun da forzas scientificas per noss institut (brev dals 6 da november 2017). In cordial engraziament era per quest import. Guarda er alinea 2.4.3. Project «Retrodigitalisaziun e publicaziun online dal Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG)».

Prof. dr. Elvira Glaser, presidenta da la Cumissiun per ils vocabularis naziunals da l'ASSUS dapi il 1. da schaner 2017, è sa retratga da quella funcziun per la fin da l'onn 2018. Nus engraziain a prof. dr. Elvira Glaser per sia bainvulientscha, sia gronda lavur e ses immens sustegn a favur da noss institut durant ils dus onns da ses presidi. Sia successura sco presidenta da la cumissiun a partir dal 1. da schaner 2019 è prof. dr. Federica Diémoz.

6.2. Chantun Grischun

Sco gia ils onns 2011–2017 ha il chantun Grischun dà a la Societad Retoruman-tscha ina contribuziun annuala da 125'000.– francs. Nus engraziain al chantun Grischun per sia bainvulientscha, ses grond sustegn e sia contribuziun annuala da gronda impurtanza per il funcziunament da noss institut.

6.3. Cumissiun filologica dal DRG

La Cumissiun filologica ha fatg sia 140avla sesida sonda, ils 10 da favrer 2018, en las localitads dal DRG. La redacziun engrazia per la lavur che la cumissiun, furmada da prof. dr. Matthias Grünert (president), prof. dr. Georges Darms, dr. Hans-Peter Ehrliholzer, Marianna Blöchlinger-Spescha, dr. Felix Giger e Kuno Widmer, ha prestà era quest onn.

Cuira, ils 31 da december 2018

Institut dal DRG

*Carli Tomaschett, Ursin Lutz, Silvana Derungs, Annetta Zini,
Michele Luigi Badilatti, Violanta Spinaz, Andri Casanova,
Manfred Veraguth, Juliana Tschuor, Alexa Pelican, Brida Sac*

